

Людмила Огнева

ЗРИТИЄ СЯКОЄ

(християнські символи у вишивці)

Людмила ОГНЄВА

*«Будьте завжди готові всякому, хто вимагає
у вас звіту в тому, на що ви покладаєте надії,
дати відповідь з лагідністю і благоговінням».*

(1 Петро. 3:15)

ЗРИМЕ СЛОВО

(ХРИСТИЯНСЬКІ СИМВОЛИ У ВИШИВЦІ)

Київ – 2020

Огнева Л.

Зримо Слово (християнські символи у вишивці). / Огнева Людмила – К. : ФОП Маслаков, 2020. — 40 с.

У цій книзі представлено 70 вишивок, виконаних автором, на християнську тематику. Джерелом їх стали знайдені в Україні вишиті речі та збірки орнаментів, виданих у різних країнах християнського світу.

Ці твори роблять зримим те, що чує вухо – Слово.

© Огнева Л.

ЗМІСТ

Християнські символи.....	6
ВИШИТІ МІНІАТЮРИ.....	7
1. Лілея	7
2. Хрест	7
3. Троянда	7
4. Ключ	7
5. Розквітлий хрест	7
6. Хрест з місяцем.....	7
7. Ліра у лавровому вінку	8
8. Якір, серце, хрест.....	8
9. Якір, серце-щит, меч у вінку з лілей.....	8
10. Хрест і виноградна лоза	8
11. Мушля	8
12. Серце-щит, меч у сьйві.....	8
13. Дельфіни	9
14. Чаша і голуб	9
15. Пелікан	9
16. Павич	9
17. Фенікс	9
ВИШИТІ КОМПОЗИЦІЇ.....	10
1. Зірка Ісуса Христа - композиція із зірки, монограми, серце, хреста, якоря.....	10
2. Поклоніння волхвів	10
3. Таємна вечеря	10
4. Різдвяний хрест	11
5. Співаючий півень.....	11
6. Агнець на Книзі Буття.....	12
7. Агнець з Прапором перемоги	12
8. Поранений Агнець.....	12
9. Олені.....	12
10. Диптих «Одноріг».....	13
11. Озброєний хоробрий лев	13
12. Хоробрий беззбройний лев.....	13
13. Диптих «Короновані леви»	13
ВИШИТІ МОНОГРАМИ	14
1. Альфа і Омега з якорем	14
2. Альфа і Омега з короною	14
3. INS з хрестом.....	14
4. INS з короною	14
5. XP з якорем	14
6. INS з хрестом у сьйві та стрілами	14
7. INCI з хрестом у терновому вінку	14
8. 'Ιχθύς – риба.....	14
ВИШИТІ КАРТИНИ «ДЕРЕВО ЖИТТЯ»	15
1. Дерево життя – Буковина	15
2. Дерево життя – Галичина	15
3. Дерево життя – Прибалтика	15
4. Дерево життя – Східне Поділля.....	15

КОМПЛЕКТ ВИШИТИХ СЕРВЕТОК «ВЕСЕЛКА»	16
--	-----------

ВИШИТІ МІНІАТЮРИ «ГУЦУЛЬСЬКІ ПИСАНКИ»	17
--	-----------

1. Лань.....	17
2. Бджоли.....	17
3. Веселка	17
4. Голуб з лавровою гілкою.....	17
5. Дерево життя.....	17
6. Зірка	17
7. Коні.....	17
8. Метелик	17
9. Однороги	17
10. Олень	18
11. Риба.....	18
12. Хрест страждань.....	18
13. Хрест - Сварга	18
14. Співаючий півень	18
15. Хрест кроселет.....	18
16. Хрест страждань.....	18
17. Христос Воскрес – Воскресне Україна	18
18. Христос Воскрес	18

ЗНАЧЕННЯ ХРИСТІЯНСЬКИХ СИМВОЛІВ	19
--	-----------

Агнець	19
Бджола.....	19
Виноградна лоза	19
Голуб	20
Гранат, що розкривається	20
Дерево життя.....	21
Жезл і царська корона Господа	21
Зірка	21
Кінь.....	22
Ключ	22
Лев.....	22
Лілея.....	23
Ліра – символ радісного поклоніння Богові	23
Метелик	26
Мушля.....	27
Одноріг	27
Олень та лань	27
Павич.....	28
Пелікан.....	28
Півень.....	28
Серафими	29
Серце.....	29
Стріли	29
Сяйво.....	29
Таїнство Святого Причастя	29
Тернові вінець та шпильки	29
Троянда.....	30
Фенікс.....	30
Хліб і вино.....	30
Хрест.....	31
Хрест ботонні	31
Хрест кроселет.....	31
Хрест Сварга.....	31
Хрест страждань	31
Хрест якірний	31
Чаша і хрест	32
Якір.....	32

КОМПОЗИЦІЇ ЗІ ХРИСТІЯНСЬКИХ СИМВОЛІВ	32
Зображення жертвовного Агнца	32
Поклоніння волхвів	33
Символ народження Ісуса Христа з тіла Марії	34
Символ Віри, Надії, Любові	34
Символ Духовного меча	34
 ЗНАЧЕННЯ СВЯЩЕННИХ МОНОГРАМ	 35
Монограма ΑΩ	35
Монограма IHS	35
Монограми INRI, INCI, INBI	35
Монограма Ἰηθὺς	36
Монограма XP	36
 СИМВОЛІКА КОЛЬОРІВ У ХРИСТІЯНСТВІ	 37
 ДЖЕРЕЛА	 38

Християнські символи

Наше повсякденне життя наповнене символами. На грошових банкнотах України всіх номіналів бачимо зображення тризуба, а на купюрі 500 грн. – ще й «Всевидяче Око». Уздовж автострад розташовано знаки дорожнього руху, які допомагають безпечно вести машину. Велике значення має не лише форма, але і колір дорожніх знаків. Вони відповідають своєму призначенню, – бути зрозумілими з першого погляду.

Ми розглянемо християнські символи, які сьогодні застосовуються.

У перші три століття свого існування християни були жорстоко переслідувані владою Римської імперії, і тому не мали можливості ні будувати храмів, ні навіть збиратися відкрито, тому використовували для своїх богослужінь і зборів катакомби, на стінах яких збереглося безліч графічних символів: хрест, риба, трикутник у колі, пастух, голуб, корабель і так далі. Вони мають древнє походження і передають у символічній формі основні поняття християнської віри, пояснення яких вимагає багато слів. Досвідчена людина розуміє їх значення з першого погляду.

У Стародавній Греції був такий звичай: друзі, розлучаючись на довгі роки, розламували навпіл якийсь предмет – навощену табличку з написом, глиняну статуетку, лампадку і таке інше, і кожен отримував свою половинку. Зустрівшись після довгої розлуки, вони або їхні нащадки впізнавали один одного, склавши дві половинки колись цілої речі. Так само діяв і християнський символ: зовнішнє зображення було лише половиною того прихованого, потаємного сенсу, який був зрозумілий лише віруючим. Нерідко перші християни впізнавали один одного саме по цих таємних знаках.

У цій книзі представлено 70 вишитих творів з використанням християнських символів. Джерелом їх стали знайдені в Україні вишиті речі та збірки орнаментів, виданих у різних країнах християнського світу.

Ці твори роблять зримим те, що чують вуха – Слово.

ВИШИТІ МІНІАТЮРИ

1

2

3

4

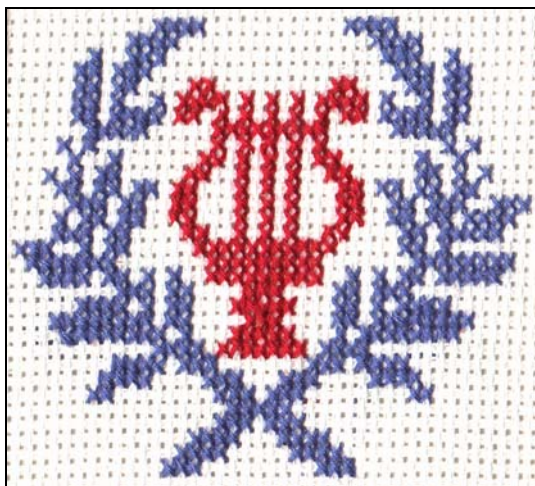

5

6

1. Лілея
2. Хрест
3. Троянда
4. Ключ
5. Розквітлий хрест
6. Хрест з місяцем

7

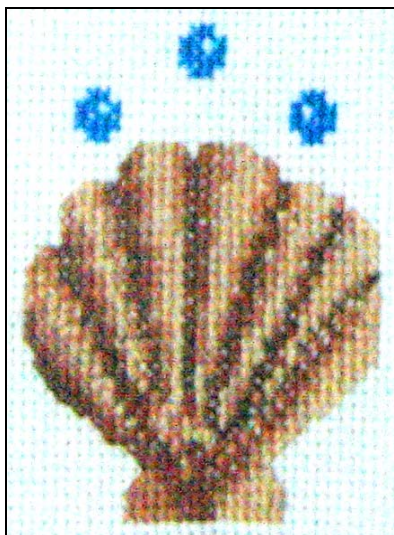
8

9

10

11

12

- 7. Ліра у лавровому вінку
- 8. Якір, серце, хрест
- 9. Якір, серце-щит, меч у вінку з лілей
- 10. Хрест і виноградна лоза
- 11. Мушля
- 12. Серце-щит, меч у сяйві

13

14

15

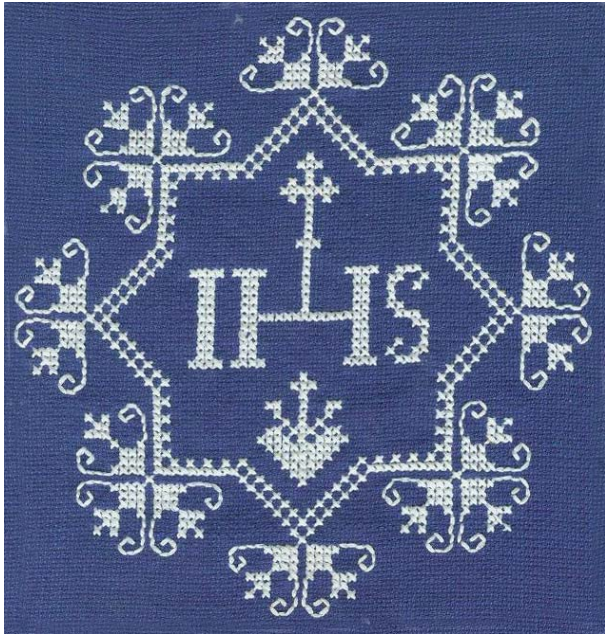
16

17

- 13. Дельфіни
- 14. Чаша і голуб
- 15. Пелікан
- 16. Павич
- 17. Фенікс

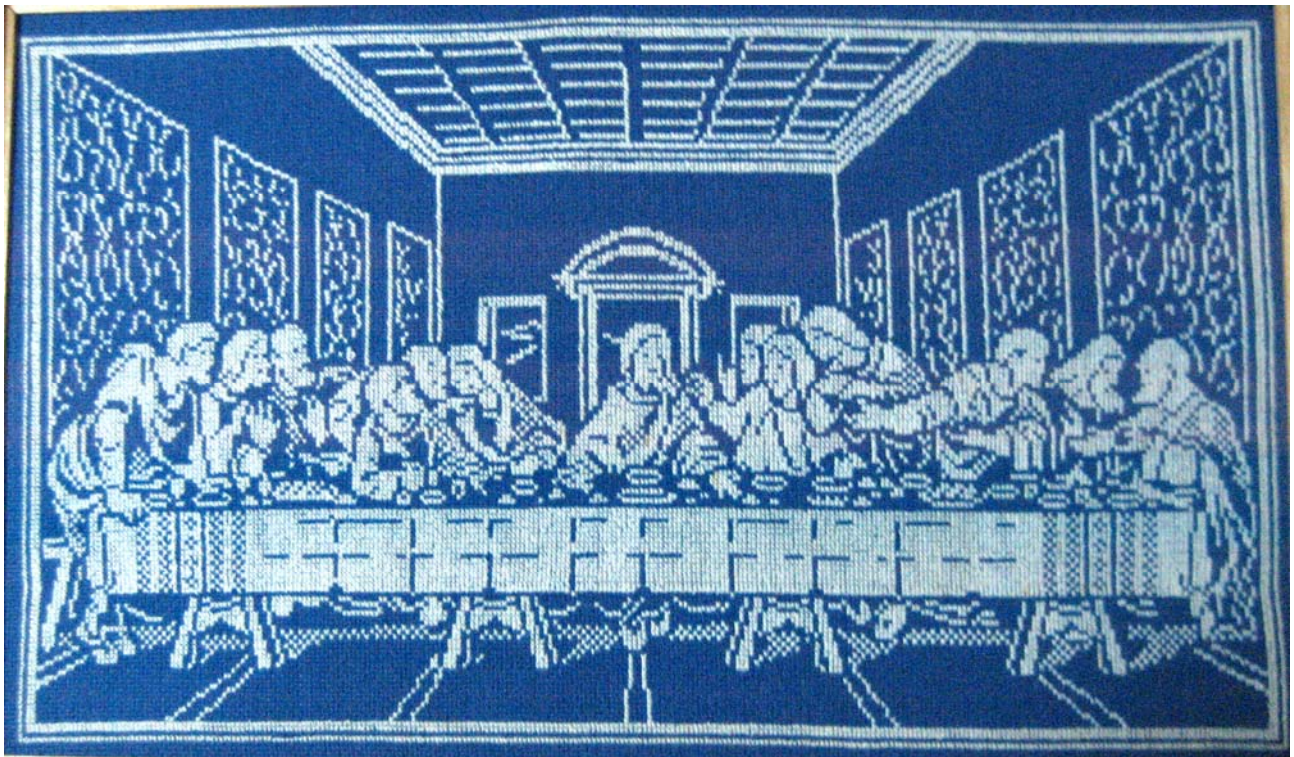
ВИШИТІ КОМПОЗИЦІЇ

1

2

3

1. Зірка Ісуса Христа - композиція із зірки, монограми, серце, хреста, якоря
2. Поклоніння волхвів
3. Таємна вечеря

4

4. Різдвяний хрест
5. Співаючий півень

5

6

7

8

6. Агнец на Книзі Буття

7. Агнец з Прапором перемоги

8. Поранений Агнець

9. Олені

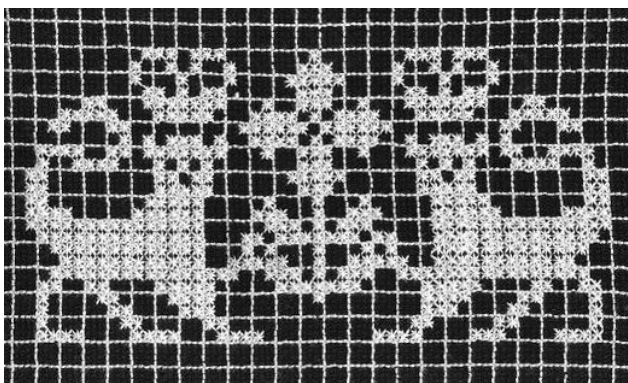
10.

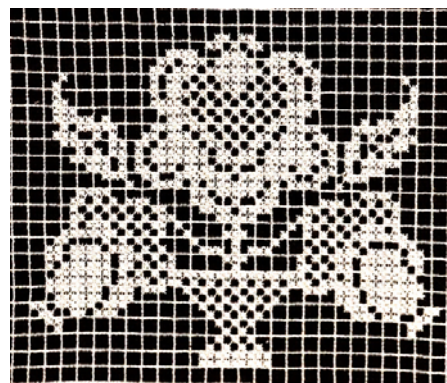
11

12

13

10. Диптих «Одноріг»

11. Озброєний хоробрий лев

12. Хоробрий беззбройний лев

13. Диптих «Короновані леви»

ВИШИТІ МОНОГРАМИ

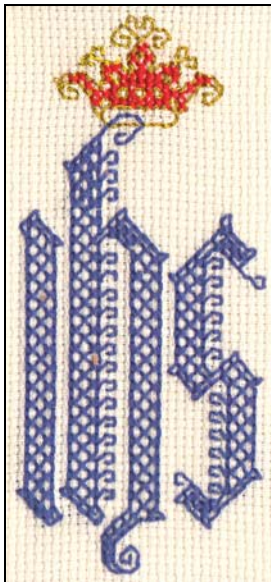
1

2

3

4

5

6

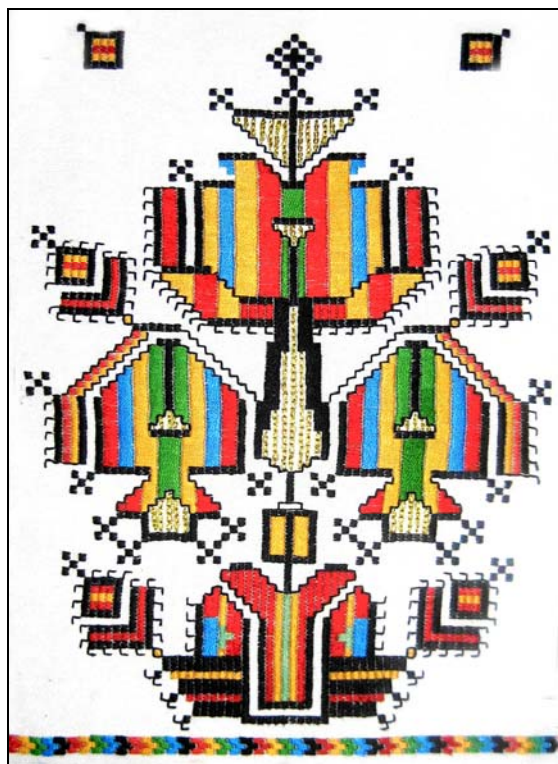
7

1. Альфа і Омега з якорем
2. Альфа і Омега з короною
3. INS з хрестом
4. INS з короною
5. XP з якорем
6. INS з хрестом у сяйві та стрілами
7. INCI з хрестом у терновому вінку
8. Ἰχθύς – риба

8

ВИШИТІ КАРТИНИ «ДЕРЕВО ЖИТТЯ»

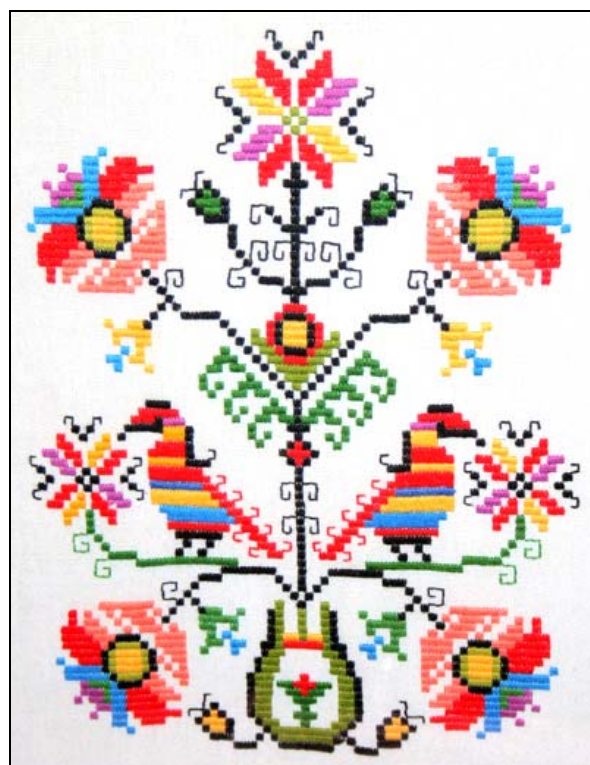
1

2

3

4

1. Дерево життя – Буковина
2. Дерево життя – Галичина
3. Дерево життя – Прибалтика
4. Дерево життя – Східне Поділля

КОМПЛЕКТ ВИШИТИХ СЕРВЕТОК «ВЕСЕЛКА»

1

2

3

4

5

6

1. Любов (червона)
2. Гідність (жовтогаряча)
3. Радість (жовта)
4. Вірність (зелена)
5. Ніжність (блакитна)
6. Довіра (синя)
7. Вічне життя (фіолетова)

7

ВИШИТІ МІНІАТЮРИ «ГУЦУЛЬСЬКІ ПИСАНКИ»

1

2

3

4

5

6

7

8

9

1. Лань
2. Бджоли
3. Веселка
4. Голуб з лавровою гілкою
5. Дерево життя
6. Зірка
7. Коні
8. Метелик
9. Однороги

10

11

12

13

14

15

16

17

18

- 10. Олень
- 11. Риба
- 12. Хрест страждань
- 13. Хрест - Сварга
- 14. Співаючий півень
- 15. Хрест кроселет
- 16. Хрест страждань
- 17. Христос Воскрес – Воскресне Україна
- 18. Христос Воскрес

ЗНАЧЕННЯ ХРИСТІЯНСЬКИХ СИМВОЛІВ

Агнець

Серед символів Великого Поста найбільш виразним є зображення жертвовного Агнця. Він нагадує, що *«без пролиття крові не буває прощення»* (Евр. 9:22).

Як у Новому, так і в Старому Заповіті Месія порівнюється з Агнцем:

Ісая порівнює Раба Божого, що страждає, з *«агнцем, веденим на заклання»* (Іс. 53:7).

Іоан Хреститель побачивши Ісуса, що йшов до нього, вигукнув: *«Ось Агнець Божий, Який бере на себе гріх світу»* (Іоан.1:29)

Св. Петро пояснює значення пролиття Крові Христовій словами: *«... знайте, що не тлінним золотом чи сріблом ви були вибавленні від вашого життя суєтного, яке ви прийняли від батьків ваших, а дорогоцінною кров'ю Христа...»* (Перше Послання Ап. Петра 1:18,19).

Це величезна ціна, але вона забезпечує нам порятунок.

Веселка — символ посередництва між небом і землею. У Біблії її називають **Рікою Життя**. **Ріка Життя** визначає вирішальні для людського існування періоди часу, символізуючи світовий потік явищ, плин життя, необоротний перебіг часу і, як наслідок, втрату чи забуття. **Ріка Життя** тече від **Дерева Життя**. Вона є метафорою божественної енергії, духовної їжі, творчої сили, що витікає зі свого неявного джерела в явне і підживлює весь Всесвіт.

І показав мені чисту ріку води життя, ясну, мов кристаль, що збігала від престолу Бога і Агнця. Ангел «підніс мене в дусі на велику і високу гору, і показав мені велике місто, святий Єрусалим, котрий спускався з неба від Бога. (Одкр. 21. 10)

Посеред вулиці його, і по цей бік, і по той бік ріки, дерево життя, що дванадцять разів приносить плоди, даючи на кожний місяць плід свій, і листя дерев, – для uzдоровлення народів. Одкр. 22. 1:3).

Після потопу Господь сказав Ноеві: *«Веселку мою покладаю в хмарі, щоб вона була знаменем заповіту між мною і землею. І станеться, що, як наведу хмари понад землею, з'явиться веселка моя в хмарі. І спогадаю заповіт мій між мною і вами, і між усякою живою душею в усякому тілі: що не буде вже води потопної на погибель усякому тілу».* (І Мойсея, IX, 13 — 16)

Бджола

У християнстві завдяки своїй працьовитості, бджола стала символом діяльності, старанності, працьовитості, порядку і релігійного красномовства. Про святі, що прославилися своїми розмовами, таких як св. Амвросій і св. Іоанн Златоуст, говориться, що їх слова були солодкими, як мед. Св. Амвросій порівнював церкву з вуликом, а християнина - з бджолою, яка невпинно працює і залишається відданою своєму вулику. Вулик, таким чином, є символом згуртованої релігійної общини і означає впорядковане і благочестиве співтовариство. Бджола, яка, як вважається, ніколи не спить, символізує у християн завзяття і пильність. Бджола, що літає в повітрі, - це душа, вступаюча в Царство Небесне. Уявлення про те, що бджоли живуть лише ароматом кольорів, зробило їх символом чистоти і стриманості.

Виноградна лоза

Виноградна лоза – евхаристійний символ, а також символ вибраності. Виноградник у Святому Писанні є символом Обітованої Землі, яку дав Бог своєму обраному народу як спадок, а тому виноградник – це і символ самого народу Божого, Церкви. В останній бесіді з учнями Ісус Христос сказав: *«Я виноградина правдива, а Отець Мій – виноградар. Я виноградина, ви гілки. Хто перебуває в Мені, і Я в ньому, той приносить багато плоду»* (Іоан 15:1-5).

Виноградне вино на Таємній вечері стає Кров'ю Христа, яку Він віддає за життя світу, на спокутування гріхів.

Зображення виноградної лози або грон винограду нерідко поєднувалося із зображенням пшениці або хлібів, які також є євхаристійним символом.

Голуб

Голуб: символ Святого Духу, частина культу Хрещення Господа і П'ятидесятниці. Він також символізує звільнення душі після смерті, використовується для зображення голуба Ноя, передвісник надії.

Самі ранні зображення **голуба** відносяться до II століття після Різдва Христового. Зображення двох голубів, що п'ють з чаші (мавзолей Галли Плацидії, V століття, Равенна) символізують християнські душі, що п'ють з джерела Води Живої.

У Старому Завіті голуб символізує кінець всесвітнього потопу, він приносить Ною в ковчег оливкову гілку (Бут., 8:10-11).

Голуб згадується в Новому Заповіті як символ чистоти і цілісності *«будьте мудрі, як змії, і прості, як голуби»* (Мф., 10:16) і як символ Святого Духу:

«І охрестившись Ісус, зараз вийшов із води. І ось небо розкрилось, і побачив Іван Духа Божого, що спускався, як голуб, і сховався на Нього.» (Мт. 3:16)

«І свідчив Іван, промовляючи: Бачив я Духа, що сховався, як голуб, із неба, та зоставався на Ньому.» (Ів. 1:32)

«І Дух Святий злинув на Нього в тілесному вигляді, як голуб, і голос із неба почувся, що мовив: Ти Син Мій Улюблений, що Я вподобав Тебе!» (Лк. 3:22)

«І зараз, коли Він виходив із води, то побачив Іван небо розкрите, і Духа, як голуба, що сховався на Нього.» (Мр. 1:10)

«І щоб жертву скласти, як у Законі Господньому сказано, пару горличат або двоє голубенят.» (Лк. 2:24)

Інший символ, пов'язаний із голубом, бачимо в історії про потоп і ковчег Ноя в Книзі Буття 6-8. Коли тривалий час земля була покрита водою, Ной захотів перевірити, *«чи опала вода з поверхні землі»* (Буття 8:8), пославши з ковчегу голубку — вона повернулася з оливковим листом у дзьобі: *«І повернувся голуб до нього надвечір із свіжо зірваним оливковим листком у дзьобі, тож і довідався Ной, що води з землі відплили»* (Буття 8:11). Відтоді оливкова гілка стала символом миру.

Ця історія про голуба Ноя свідчить, що Бог оголосив мир із людьми після того, як потоп очистив землю від їхнього нечестя. Голуб символізував Його Духа, Який приніс радісну звістку про примирення Бога з людством.

Це було лише тимчасове примирення, тому що остаточне духовне примирення людей із Господом відбулося через жертву Ісуса Христа. Та знаменно, що Святий Дух мав вигляд голуба під час хрещення Христа, цим самим знову символізуючи мир із Господом.

Гранат, що розкривається

Гранат – франц. слово, що пішло від латинського *malum granatum*, – яблуко, повне насіння. Зображення цього фрукта прикрашали колони в храмі Соломона і одіяння первосвященника.

Гранат, що розкривається, має різні значення. Він може символізувати пасхальне Воскресіння Христа. Так само і християни розірвуть окови смерті.

Усередині гранат наповнений прекрасним вмістом. Це робить його не лише символом воскресіння Христового, він також символізує благословення, якими ділиться з нами Господь.

Св. Павло на початку свого Послання до Єфесян говорить: *«Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що благословив нас в Христу всяким духовним благословенням в небесах»*.

Гранат, завдяки своїй рясності, символізує велику силу Слова Господа і багатство Божої благодаті. Через Ісаю Бог проголосив, що Його Слово здійснює те, для чого Він його посилає

(Ісаї, 55: 11): *«так буде і Слово Моє, що виходить із уст Моїх: порожнім до Мене воно не вертається, але зробить, що Я пожадав, і буде мати поведження в тому, на що Я його посилав!»*, а Св. Павло (Рим. 5: 20) учить, що де *«збільшився гріх, там зарясніла благодать»*.

Дерево життя

В українському народному вишитті, як і в інших видах народного мистецтва, Дерево Життя посідає центральне місце серед інших символів. Дерево – осьова лінія, яка являє собою Космос з усіма його проявами (*“райське деревце над раєм стояло”*). Сягаючи своїм коренем у неосяжну глибину витоків – воно розвивається у могутній стовбур (вісь Всесвіту), на якому квітне крона, спрямована догори. Відтак, Дерево символізує безсмертя, нескінченність Життя, його розмаїття. Воно стоїть понад часом, об'єднуючи минуле, сучасне і майбутнє, та простором, будучи центром світу, включаючи усі плани Буття

«І виростив Господь Бог із землі всіляке дерево, приємне для ока і придатне для харчу, і дерево життя посеред раю». (Буття. 2:9)

Ангел *«підніс мене в дусі на велику і високу гору, і показав мені велике місто, святий Єрусалим, котрий спускався з неба від Бога»*. (Одрк. 21. 10)

«І показав мені чисту ріку води життя, ясну, мов кришталю, що збігала від престолу Бога і Агнця. Посеред вулиці його, і по цей бік, і по той бік ріки, дерево життя, що дванадцять разів приносить плоди, даючи на кожний місяць плід свій, і листя дерев, – для uzдоровлення народів. І нічого вже не буде проклятого; але престол Бога і Агнця буде в ньому, і служники Його будуть служити Йому». (Одрк. 22. 1:3)

Жезл і царська корона Господа

У місцях зборів древніх християн можна бачити різні символи, що вказують на вознесіння Христа. Іноді – це чотирилишник. Він вказує на веління Христа проповідувати Євангеліє по усьому миру (дослівно: *«в усіх чотирьох кінцях світу»*).

«Ви приймете силу Святого Духа, що на вас зійде, і будете моїми свідками в Єрусалимі, у всій Юдеї та Самарії й аж до краю землі. І сказавши це, знявся угору, і хмара його взяла з-перед очей їхніх» (Дії 1: 8-9).

«Господь же Ісус, промовивши до них так, вознісся на небо й возсів праворуч Бога» (Мк. 16,19). *«Бог Його вивищів і дав Йому ім'я, що понад усяке ім'я, щоб перед іменем Ісуса всяке коліно приклонялося на небі, на землі й під землею, і щоб усякий язик визнав, що Ісус Христос є Господь на славу Бога Отця»* (Флп. 2:9-11).

«Сходить зірка від Іакова і повстає жезл від Ізраїлю». (Чис. 24:17)

Тому, ймовірно, найбільш вдалим символами Вознесіння є Корона і Жезл. Вони вказують на царське служіння Христа, до якого Він повернувся після Свого Вознесіння на Небеса.

Зірка

Значення, яке вкладається у символ «Зірка», бере початок у Біблії. У Старому Завіті пришествя Спасителя зв'язується із зіркою. Замість того щоб проклясти дітей Ізраїлю, Валаам благословив їх, проголосивши пророцтво (Чис. 24:17): *«Сходить зірка від Іакова і повстає жезл від Ізраїлю»*.

У Новому Завіті Зірка вказала мудрецам шлях до Віфлієму. *«Коли Ісус народився у Віфлеємі юдейським за днів царя Ірода, прийшли до Єрусалиму мудреці зі Сходу і запитали: «Де є вроджений Цар юдейський? Бо ми бачили зорю Його на сході і прийшли поклонитися Йому»»*. (Мат. 2:1-2)

«І ось зоря, що на сході вони (мудреці зі Сходу, волхви) її бачили, ішла перед ними, аж прийшла й стала зверху, де Дитятко було. А побачивши зорю, вони надзвичайно зраділи. І, ввійшовши до дому, знайшли там Дитятко з Марією, Його Матір'ю. І вони впали ницьма, і поклонились Йому». (Матв., 2: 9–11).»

Різдвяна святкова зірка нагадує нам про нашого Спасителя, який говорить через Іоанна (Одкр. 22:16): «Я – корінь і паросток Давида, ясна зоря досвітня».

Кінь

В Одкровенні Йоана говориться про чотирьох коней Апокаліпсису:

білий кінь символізує **переможців**:

«І я глянув, і ось **кінь білий**, а той, хто на ньому сидів, мав лука. І вінця йому дано, і він вийшов, немов переможець, і щоб перемогти» [Од. 6:2],

червоний кінь – **війну**:

«І вийшов **кінь** другий, **червоний**. А тому, хто на ньому сидів, було дано взяти мир із землі та щоб убивали один одного. І меч великий був даний йому» [Од. 6:4],

вороний кінь – **голод**:

«І коли третю печатку розкрив, я третю тварину почув, що казала: Підійди! І я глянув, і ось **кінь вороний**. А той, хто на ньому сидів, мав вагу в своїй руці. І я ніби голос почув посеред чотирьох тих тварин, що казав: Ківш пшениці за динарія, і три ковші ячменю за динарія, а оливи й вина не марнуй!» [Од. 6:5–6],

чалий кінь – **смерть**:

«І я глянув, і ось **кінь чалий**. А той, хто на ньому сидів, на ім'я йому Смерть, за ним же слідом ішов Ад. І дана їм влада була на четвертій частині землі забивати мечем, і голодом, і мором, і земними звірами» [Од. 6:8].

В Одкровенні Йоана білий кінь також символ **Божого суду**:

«І побачив я небо відкрите. І ось **білий кінь**, а Той, Хто на ньому сидів, зветься Вірний і Правдивий, і Він справедливо судить і воює» [Од. 19:11].

У пророка Захарії теж присутня символіка коней: червоного, чорного, білого, пасастого, які уособлюють **небесні вітри**:

«І знову звів я очі свої та й побачив, аж ось чотири колесниці виходять з-між двох гір, а ті гори гори з міді. В колесниці першій **коні червоні**, а в колесниці другій **коні чорні**, а в колесниці третій **коні білі**, а в колесниці четвертій **коні пасасті**, міцні. І відповів я та й сказав до Ангела, що говорив зо мною: Що це таке, мій пане? І Ангел відповів та й сказав до мене: Це чотири небесні вітри, що виходять після стояння перед Господом усієї землі» [Зах. 6: 1–5].

Ключ

Ключі грають важливу роль в Біблії. Ісая (22:22) говорить: «Я владу йому на плечі ключ Давидового дому (Церкви); як він відчинить, ніхто не зачинить; як він зачинить, ніхто не відчинить».

Після воскресіння Христос сповіщає, що Він той, «хто має Ключ Давидів, хто відкриває і ніхто не зачинить, і закриває і ніхто не відчинить» (Одкровення Йоана 3:7).

Володар ключів керує домом. Господь має владу прощати і залишати гріхи, таким чином відкриваючи і замикаючи шлях на Небо. Владу Ключів Він дарує Церкві: «Істинно кажу вам: «Усе, що ви зв'яжете на землі, буде зв'язане на Небі, і все, що розв'яжете на землі, буде розв'язане на Небі» (Мат. 18:18). Про це ж говориться і в Євангелії від Йоана (20:23): «Кому відпустите гріхи, тому простяться; на кому залишите, на тому й залишаться».

Лев

Леви у Священному Писанні представляються символами людей, що відрізняються особливою силою, владою і могутністю (Дан. 7: 4): «... Даниїл сказав: бачив я у нічному видінні моєму, і ось, чотири вітри небесних боролися на великому морі, і чотири великих звіра вийшли з моря, не схожі один на одного. Перший — як лев, але у нього крила орлині; я дивився, доки не вирвані були у нього крила, і він піднятий був від землі, і **став на ноги, як людина, і серце людське дане йому.**»

Лев – «силач між звірами» (Притч. 30, 30).

«Тож устане народ, як левиця, і підійметься він, немов лев! Він не ляже, аж поки не буде він жертви здобичу, і аж поки не буде він п'ють кров забитих!» (Чис. 23:24)

Риканню лева уподібнюється слово Боже (Іов 4: 9-11):

«... я бачив, ті, що оралі нечестя і сіяли зло, пожинають його; від подуву Божого гинуть і від духу гніву Його зникають. Ревіння лева і голос того, хто рикає, умовкає, і зуби скимнів ламаються; могутній лев гине без здобичі, і діти левиці розсіюються.»

Рикаючому левові, що шукає поглинути людину, уподібнюється диявол, що шукає погибелі людської (1 Пет. 5: 8): *«Будьте тверезі, пильнуйте, бо противник ваш диявол ходить, як ричить лев, шукаючи, кого поглинути.»*

Різні зображення лева мають різний зміст.

Якщо лев один – це символ захисту від проникнення будь-якого зла всередину території, що охороняється ним. Якщо пара левів – це символ гармонії і щастя, оскільки справжнє щастя можливо тільки в парі.

Лев, що лежить, – символ спокою, що сидить, – це вже символ влади, а лев, що стоїть, демонструє потужність, силу, недоторканість.

Лев (або інший звір) боягуз несе хвіст між задніми ногами. А лев, позбавлений хвоста, називається *зганьбленим*.

Озброєним називається лев, у якого кігті й зуби не того кольору, яким забарвлене все тіло, а також висунутий язик.

Тварину без зубів, кігтів і висунутого язика називають *смирним* або *беззбройним*.

Лев, голова якого увінчана короною, називається *коронованим*.

Два здіблених лева, повернених один до одного, називають *протиставленими* або леви що *борються*. Якщо леви повернені один до одного спинами, вони називаються *протиставленими зверненими*. Різноспрямовані здіблені леви називають *протидучими*

Лілея

Серед символів воскресіння Христово Пасхальна Лілія, поза сумнівом, – найулюбленіший і широко відоміший. По-перше, вона легкодоступна. Це весняна квітка, що розпускається під час Пасхи. По-друге, Пасхальна Лілія – квітка надзвичайно красива, її білизна символізує непорочність.

Рослини прекрасно символізують воскресіння – як Христово, так і наше. Спаситель сказав: *«Поправді, поправді кажу вам: коли зерно пшеничне, як у землю впаде, не помре, то одне зостається; як умре ж, плід рясний принесе»* (Іоан. 12: 24).

Мертве Тіло Христово було поховано, але пасхальним ранком воно повернулося до життя. І ми причетні до нового життя, не лише тому, що, прийнявши Хрещення, щодня зростаємо в покайні і вірі, але і тому, що в Судний День ми повстанемо до життя в прославленій плоті: *"Сіється в приниженні, повстає в силі"* (1 Кор. 15: 43) – повстає в чистоті, про яку нагадує нам Пасхальна Лілія. Це вчинив Той, Хто сказав: *«Я нарцис Саронський, лілея долин!»* (Пісня над піснями 2:1-2).

Існує переказ, що архангел Гавриїл в день Благовіщення прийшов до Діви Марії з білою лілією, яка відтоді стала символом Богородиці, її чистоти, невинності і відданості Богу.

У перших християн лілея уособлювала мучеників, які залишилися чисті і вірні Христу незважаючи на жорстокі гоніння. Ось чому на гробницях мучеників ми бачимо зображення лілій: наприклад, ліліями прикрашена гробниця святої мучениці Цецилії. З цією ж квіткою в Середньовіччі зображували святих, прославлених чистотою свого життя: св. Йосипа, св. Йоанна Хрестителя, св. Франциска, св. Антонія, св. Гертруду, св. Домініка та інших.

Ліра – символ радісного поклоніння Богові

Ліра – символ радісного поклоніння Богові.

*Стань Давиде з гулами,
Заграй пісні враз з нами!*

*Христу рожденному іграймо
І весело співаймо,
Іграймо, співаймо,
Співаймо, іграймо,
Днесь во Рождестві Єго,
Яко Творця нашого Вихваляймо!¹*

«Славте Господа на гусях, співайте Йому на десятиструнній псалтири» (Псалом 32).

«Проказуйте між собою вголос псалми й гімни та духовні пісні, співайте та прославляйте у серцях ваших Господа» (Послання апостола Павла до ефесян 5:19).

«Хваліте Господа з небес, хваліте Його в висоті! Хваліте Його, всі Його Анголи, хваліте Його, усі війська Його: Хваліте Його, сонце й місяцю, хваліте Його, усі зорі ясні! Хваліте Його, небеса із небес, та води, що над небесами!

Нехай Господа хвалять вони, бо Він наказав, і створились вони, Він їх поставив на вічні віки, дав наказа, і не переступлять його!» (Пс.148:1-14)

У сучасному світі ліра служить символом і атрибутом поетів, емблемою військових оркестрів.

Лавровий вінок (вінець)— символ перемоги, тріумфу.

В естетиці раннього християнства лавр символізує цнотливість, чистоту, здоров'я і довголіття.

Вічнозелені листя якнайкраще символізували вічне життя, яке настане після викупної жертви Сина Божого. Ісуса Христа також часто зображували з лавровим вінком, як Того, хто переміг смерть.

Деякі ранньохристиянські мученики зображалися з лавровими вінками. Лавр шанувався і як рослина, повсюдно застосовується в медицині і в кулінарії.

В епоху, коли прянощі цінувалися на вагу золота, лаврове листя дійсно були дорогоцінним даром, який можна було б піднести навіть королю

Вплив уславлення на людину та Природу.

Цар Володимир Мономах у своїй “Науці” дає дітям настанови: “Щоб не застало вас сонце в постелі... Віддавши досвітню похвалу Богові, а потім при сході Сонця, й, побачивши Сонце, прославте Бога з радістю”.

З правічних часів дійшла до нас традиція уславлення.

Коли оминула біда і віруючі, і атеїсти автоматично прославляють Бога вигуком: "Слава Богу!" На рівні підсвідомості вони відчувають як знайти живильну силу. Предки передали нам і те, коли саме відбувається обмін енергією між космосом і людиною.

Володимир Мономах вчить уранці тричі прославити Бога. Прошу звернути увагу на те, коли вперше треба дати хвалу Богові: "Віддавши досвітню похвалу Богові".

Лікувальні зела збирають вдосвіта, деякі обрядові дії також відбуваються перед сходом Сонця, і Володимир Мономах пропонує проводити славлення у цей час. Чому?

За 7 хвилин до сходу Сонця різко змінюється спектр електромагнітних низькочастотних полів, що оточують людину. Це обумовлено дією сходу Сонця на іоносферу.

(Б.Владимирський, Н.Темурьянц. Влияние солнечной активности на биосферу-ноосферу. - Москва. 2000).

Це довів японський вчений М.Тамаката своїми двадцятирічними слідженнями.

"Досвітня похвала Богу" є ніщо інше як молитва.

Ця давня традиція наших предків привернула увагу вчених.

Марія Грицай про роль молитви говорить::

Слово «молитва» нашими пращурами застосовувалося в тому випадку, коли потрібно було чогось позбутися.

¹ Церковні колядки. Друкарня «Голосу Спасителя», 1946. Нью-Йорк, Саск.

В етимологічному словнику української мови [1] слово «молитва» походить від «молити», «молитовний», «випроханий у Бога молитвами».

Є в нашій мові слово «немола» - той, хто не молиться, невмолимий - от його треба вимолювати. Там же [1] знаходимо слово «молибіг», що означає «жайворонок, який допомагає молити Бога».

Сучасні наукові дослідження Українського інституту екології людини, Санкт-Петербурзького інституту мозку людини РАН [2], японського вченого Ямото Масари доводять позитивний вплив уславлення і молитви на людину та Природу.

Нам довелось фіксувати за допомогою приладів ефект зменшення забрудненості землі радіонуклідами після читання уславлення і молитов до Бога.

Широко відомі дослідження канд. біологічних наук Т. П. Решетнікової [3], яка з 1984 року впродовж десяти років вела науково-дослідницьку роботу при Науково-технічному товаристві радіоелектроніки і зв'язку ім. О. С. Попова.

В роботі брали також участь канд. біологічних наук Є. Луцишина, канд. хімічних наук Т. Тернова, канд. сільськогосподарських наук О. А. Кочина та понад п'ятдесят осіб різних професій, двадцять з яких мали яскраво проявлені екстрасенсорні здібності, на даний час їх називають «псі-оператори».

Перший дослід був з насінням пшениці п'ятирічної давності, яка мала погане проростання. Частина зерна, яка була залишена для контролю, була висіяна в землю для проростання одночасно з зерном, на яке індивідуально діяли псі-оператори (екстрасенси) і з третьою порцією зерен, на яку було колективно подіяно славленням і молитвою до Бога операторами.

Результати трьох посівів були різні. Перший - контрольний, який не мав впливу славлення і молитви до Бога, дав дуже рідкі, маленькі, ослаблені стебла, а індивідуальна дія псі-операторів дала кращу, але не високу схожість. Третє поле посівів після колективного впливу славлення і молитви дало сильні густі й високі стебла.

Аналогічні дослідження проводились з радіоактивно забрудненими зернами пшениці.

Тут контрольні посіви - без радіаційного ураження зерен проросли найкраще. Друге поле, де для посіву застосовувались зерна, які попередньо були радіаційно уражені, опромінені (10 крэд), дало дуже слабенькі, малі поодинокі стебельця. Третє поле, де для посіву використали зерна захищені славленням і молитвами до Бога і також опромінені - 10 крэд радіаційного ураження дало хорошу схожість і міцні стебла, які були тільки на декілька сантиметрів нижчі за контрольні.

Праці французького дослідника Луї Керврана [3] з вивчення спонтанної трансмутації, - перетворення хімічних елементів в природі - показали, що живі системи здатні за допомогою своїх ферментів виконувати обмін протонами всередині різних атомних ядер і переводити одні хімічні елементи в інші.

Професор теоретичної фізики Олівер Коста де Бюргард [3], отримавши дані Керврана, теоретично обґрунтував можливість ферментативного нейтрину і зет-бозонів. Праці Керврана оцінюються авторитетними вченими як революція у фізиці, його монографії про трансмутацію в біології і геології перекладені мовами розвинених країн.

Отже, до чого з надзусиллями підходить сучасна наука, було відомо віруючим пращуром, які з глибини часів передали нам відичну науку з розумінням славлення, молитов і пісень - як духовного стрижня в житті людини.

Наші давньоукраїнські пісні, - стародавні веснянки, колискові, пісні річного обрядового кола - це пісні славлення, які дають образне сприйняття будови світу.

Ми провели дослідження про вплив веснянок на здоров'я дітей і підлітків.

Дослідження проводились за участю гурту під орудою народної артистки України Валентини Ковальської «Чумацькі діти». Застосовувався метод біогальваніки - це вимірювання стану людини по 12 інформаційних каналах за відсутністю зовнішніх джерел живлення. Аналізувався стан таких інформаційних систем:

1. Легень і каналів, які доставляють кисень.

2. Перикарду, який координує роботу серцево-судинної системи.
3. Серця і всієї серцево-судинної системи.
4. Тонкого кишечника.
5. Каналу трьох обігрівачів.
6. Каналу товстого кишечника.
7. Селезінки і підшлункової залози.
8. Печінки.
9. Нирок.
10. Сечового міхура,
11. Жовчного міхура.
12. Шлунку.

У всіх дітей після виконання веснянок зріс рівень інформаційно-енергетичного стану органів і систем організму».

Доцент донецької консерваторії Олена Тюрікова займається дослідженням українського фольклору зі студентських років. Найцікавішу частину її записів складають пісні, збережені українськими поселенцями в Сибіру (Томська обл.). Коли прийшов час розшифрувати записи, виявилось, що не вистачає нот для передачі всіх звуків.

Багатство звукової палітри української мови відзначає і Марія Грицай: «Сучасний алфавіт з 33-х літер є дуже скороченим порівняно навіть з 45 літерами, поданими Іваном Федоровим, потрібно відродити найбільше багатство – мовне, бо те, що з мовою – те й з людьми відбувається».

Автодидактика стверджує, що кожна мова має акцент на певному енергетичному центрі людини. Багатство звукової палітри української мови дає силу людині, тому що українська мова дає змогу відкрити верхні центри людини.

В індійських школах діти впродовж трьох років (у 6-8 класах) вивчають мову санскриту - прадавню українську.

Важливо, щоб і у нас майбутні педагоги були обізнані з нею. Історична лінгвістика повинна посісти чільне місце».

Використано:

1. Етимологічний словник української мови. Том 3. – Київ. «Наукова думка». 1989 – с. 501.
2. Газета «SOS». – Санкт-Петербург. № 8 (11) 1999 – с. 18
3. Тамила Решетникова. Космическая миссия человека. – Київ. Издательско-полиграфический центр «Знание». 1994 – 30 с.

Символічне значення голуба див. у статті «Голуб - один з перших християнських символів».

Метелик

Одним з самих прекрасних символів воскресіння і вічного життя є метелик. Коротке життя метелика ділиться на три етапи.

Перший, в якому немає ніякої краси – повзуча личинка, гусениця, або, як люди називають її, черв'як. Другий – коли ця істота перетворюється на лялечку (кокон). Личинка покривається оболонкою, як би запечатується в конверт. Третій – коли мешканка кокона розриває свою шовкову оболонку і виходить назовні. Це вже зрілий метелик з прекрасним оновленим тілом і яскраво розфарбованими крилами. Крила незабаром міцніють, і метелик злітає увись.

Вражаюче, як ці три етапи життя метелика схожі на життя в приниженні, смерть і поховання, а потім славне воскресіння Христове. Народжений в людському тілі, в образі слуги, «не мав Він принади й не мав пишноти» (Іс. 53:2), – як писав Ісайя. Говорячи: *"Це Людина"*, Пілат (Ів. 19:5) вказував на понівечене тіло, якому незабаром належало опинитися в могилі. Наш Господь був похований в могилі. Але на третій день Ісус воскрес, а через сорок днів вознісся на Небеса.

Усі віруючі в Христа також переживають три етапи. За природою гріховні, смертні істоти, вони живуть в приниженні. Приходить смерть, і їх позбавлені життя тіла вдаються до землі. Але

в Останній День, коли Христос повернеться в усій Своїй славі, християни підуть за Ним в оновлених тілах, створених по образу прославленого Тіла Христового. Наскільки дивовижне нове життя в Христі!

Мушля

МУШЛЯ – в ранньому християнстві була символом хрещення, паломництва. Відкрита двостулкова раковина символізувала воскресіння, закрита – смерть.

У Писанні нічого не сказано про морську раковину, але древні картини зображують Іоанна, що виливає воду з раковини на голову Ісуса, що стоїть у воді на колінах.

Одноріг

У християнстві єдиний ріг однорога — це символ божественної єдності, духовної влади та шляхетності, у зв'язку з цим одноріг стає образом Христа. Той факт, що одноріг невеликий на зріст, вказує на аналогію приниженості Христа при його народженні; його білий колір символізує чистоту, те, що необхідно здобути, щоб іти шляхами синів Божих.

Образ однорога в Біблії алегорично використано для опису дії Бога: *«Не видно страждання між Яковом, і не запримітно нещастя в Ізраїлі, з ним Господь, його Бог, а між ним голосний крик на славу Царя! Бог, що вивів був їх із Єгипту, Він для нього, як міць однорожця!»* (Чис. 23:21, 22)

Олень та лань

Згідно з древніми повір'ями, олень був здатний одним своїм диханням спонукати змію до втечі, а потім розтоптати її. Завдяки цій якості він став символом боротьби із злом, емблемою благородства і сили духу. У цьому сенсі олень символізує Христа, який розшукує диявола, щоб його знищити.

За Біблією м'ясо оленів законом дозволялось споживати:

1. В місцях принесення жертв, як посвячену страву:

«Однак можна буде тобі. Скільки хочеш, різати й їсти м'ясо в усіх твоїх містах, за благославенням Господа, Бога твого, що дасть тобі; нечистому й чистому можна буде його їсти, як їдять сарну й оленя. Втор.(12: 15) »

2. У власній оселі, як звичайну страву:

«Тільки що їстимеш його, як їдять сарну та оленя; нечистому й чистому однаково можна його їсти. (Втор. 12: 22).»

3. Тварини, що можна їсти:

«вола, вівцю й козу; оленя, сарну, лань, дику козу, козулю, антилопу й гірську козу. (Втор. 14: 5)»

4. Приписи щодо споживання м'яса первістків тварин:

«В своїй оселі їстимеш його, нечистий і чистий однаково, як лань та оленя. (Втор. 15:22)»

5. М'ясні продукти харчування царя Соломона на кожен день:

«Десять волів з пасовища, і сто овець, окрім оленів, і сарн, і сайгаків, і відгодованих птахів. (3 Цар. 4: 23)»

Олень красивий, спритний та стрункий:

1. Пісн. П. (2: 9): *«Мій любий – немов олениця або оленятко.»*

2. 2 Цар. (22: 34): *«Він зробив мої ноги бистрими, немов у оленя, і поставив мене на моїх височинах.»*

3. Пс. (17: 34): *«... що ноги мої робить, як у лані, і ставить мене на висотах.»*

4. Ав. (3: 19): *«Господь Бог - Він моя сила. Він робить мої ноги, немов у оленя, і на верховини Він виведе мене.»*

Лань, самку оленя, оспівують пророки та поети. З нею порівнюють коханих жінок:

1. Бут. (49: 21): *«Нафталі – лань бистроного, що родить гарні оленята».*

2. Прип. (5:19): *«Премила лань! Люба сарна! Нехай її чари упокують тебе повсяк час, у любоощах її стало кохайся!»*

Крім того, олень в християнстві символізує душу, прагнучу почути слово Христа.

"Як олениця бажає до потоків води, так душа бажає до Тебе, Боже!".(Пс 41 : 2).

Павич

Павич – реально існуючий птах. Він відомий спрадавна. Біблія повідомляє нас, що до Царя Соломона «Раз на три роки приходили таршійські кораблі, що довозили золото, і срібло, і слонову кість, і мавп, і пав». (3 Цар. 10:22).

Хоча павичі дійсно існують, вони стали предметом двох забобонів:

1. ніби їх плоть не можна пошкодити,

2. з року в рік, у міру старіння павича, його пір'я оновлюється, стаючи все красивіше.

Можливо, усе це стало причиною тому, що ранні християни розглядали павича як символ безсмертя і воскресіння не лише самого Христа, але і вірян в Нього..

На передній частині Вівтаря однієї з церков, окрім інших знаків і символів, зображені два павичі, звернених один до одного, котрі п'ють воду з посудини, схожої на чашу. Тут вони символізують причетність християн до Води життя, тобто до пробачення гріхів, життя і порятунку, Ісусом, що дарується, через засоби благодаті – Слово і Таїнства.

Пелікан

Пелікана в Біблії віднесено до числа нечистих птахів, непридатних в їжу. Проте, у середньовічних натуралістів пелікан мав хорошу репутацію.

За римським вченим-енциклопедистом і письменником Плینیєм Старшим, пелікан рятує своїх пташенят від смерті, годуючи їх власною кров'ю і плоттю. Отже в III столітті образ пелікана входить в християнське мистецтво і стає стійким символом Христа, який віддав Свою Плоть і Кров для порятунку людей. У гімні Євхаристії теолог 13-го століття Томас Акинас порівняв Кров Ісуса, що дарує пробачення і життя, з кров'ю благочестивого пелікана. У цьому і полягає суть цього образу, – благочестивий пелікан символізує Спасителя, що пролив Свою Кров заради порятунку грішників. Спокутування – ось істина, на яку вказує цей символ. У Книзі Одкровення, наприклад, Христос прославляється наступними словами (5: 9) : *«Ти був заклан, і Кровію Своєю спокутував нас Богові зі всякого коліна і мови, і народу»*. І там же(1: 5-6) : *«Йому, що полюбив нас і омив нас від гріхів наших Кровію Своєю і зробивши нас царями і священиками Богові і Батьку Своему, слава і держава в повіки віків»*.

До того ж зображення пелікана, що сидить на гнізді, покриваючи крилами своїх пташенят, нагадувало перших християн слова Спасителя: *«Єрусалиме, Єрусалиме! .. Скільки разів Я хотів зібрати дітей твоїх, як та квочка збирає під крила курчаток своїх ...»* (Мт 23,37).

Півень

СПІВАЮЧИЙ ПІВЕНЬ – один з символів Христової любові. Він нагадує, що кожен з нас свого часу може зрадити Господа, як зрікся Його Апостол Петро:

«Коли Петро був унизу на подвір'ї, приходить одна з служниць первосвященника і, побачивши Петра, що грівся, придивилась до нього та й каже: «А й ти був з Ісусом Назарянином.» Та він відрікся, кажучи: «Не знаю і не розумію, що ти таке кажеш.» Та й вийшов геть на переддвір'я, – а півень і заспівав! Служниця ж, побачивши його знову, почала говорити тим, що там стояли: «Цей з їхніх.» Та він відрікся знову. І трохи згодом ті, що там стояли, сказали до Петра: «Ти й справді з їхніх, бо ти галилеянин.» Він же став клястися і божитися, мовляв, не знаю цього чоловіка, про якого кажете. І тієї ж миті півень заспівав удруге. І згадав Петро слово, що Ісус був промовив до нього: «Перше ніж півень заспіває двічі, – тричі мене відречешся.» Та й заридав гірко» (Марк. 14:66-72).

Співаючий півень нагадування про це зречення.

Півень закликає нас до того чого не зробив Петро – сповідувати Христа.

Наш Спаситель сказав: *«Всякого, хто сповідуватиме Мене перед людьми, того сповідуватиму і Я перед Батьком Моїм Небесним»* (Матф. 10:32).

«Отже, не спить, бо не знаєте, коли прийде хазяїн будинку : увечері, або опівночі, або в спів півнів чи уранці» (Марк. 13:35).

Пильнування і готовність до сповідання – ознаки живої віри :

«Бо, якщо вустами твоїми будеш сповідувати Ісуса Господом і серцем твоїм вірувати, що Бог воскресив Його з мертвих, то врятуєшся» (Рим. 10:9).

Серафими

Серафім – в християнстві найвищий ангельський чин, найбільш наближений до Бога, символізує невгасиму, світлоподібну та просвітлювальну силу, яка, спалюючи очищає, проганяє та нищить будь-яке затьмарення.

У Біблії слово Серафими згадується у книзі пророка Ісаї:

«Серафими стояли зверху Його, по шість крил у кожного: двома закривав обличчя своє, і двома закривав ноги свої, а двома літав... І прилетів до мене один з Серафимів, а в руці його вугілля розпалене, яке він узяв щипцями з-над жертовника.» (Іс. 6).

Серце

В біблійних книгах і посланнях йде мова про любов до Бога, до ближнього, про необхідність співчуття, милосердя, жертвності та про божественну любов до людей, сфокусовану в діяннях та стражданнях Ісуса Христа. *«Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом, і свого ближнього, як самого себе»* говориться в Євангелії від Луки (Лк., 10:27). *«Любов над усе! Любов довго терпить, любов милосердствує, не заздрить, не величається, не надимається, ніколи любов не перестає!»* (1 Кор., 13:4). Така Любов неможлива без Віри в Бога та Надії на нього.

Символічно Любов завжди пов'язують із серцем. Отже, зображення серця вважається символом Любові.

Стріли

СТРИЛИ – спис воїна, який проткнув груди Христа і тростина з губкою з оцтом, якою зволожували вуста Христа.

Сяйво

СЯЙВО символізує неприступну славу.

Таїнство Святого Причастя

Таїнство Святого Причастя було встановлене Господом на Таємній вечері: *«Ісус узяв хліб і, благословивши, переламав, і, роздаючи ученикам, сказав: прийміть, споживайте; це є Тіло Моє. І, взявши чашу та подякувавши, подав їм і сказав: пийте з неї всі, бо це є Кров Моя Нового Завіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів»* (Мф. 26: 26–28).

У християнській символіці це Таїнство Святого Причастя зображається різними способами: як потир і ківорій (посудини для вина і облаток).

Тернові вінець та шпильки

Терновий вінець (грец. στέφανος ἐξ ἀκανθῶν, буквально «вінок з колючок») — рослинний вінок з колючками, який згідно з Євангеліями, покладений на голову Ісуса Христа римськими воїнами під час наруги над Ним є, ймовірно, найбільш відомим символом любові нашого Господа - терновий вінець. Це відбилося у віршах гімну Бернарда Клервоского «*Salve caput cruentatum*»: *«Просвященна голова, тепер поранена, горем і ганьбою загострена, тепер обплетена терном єдиною Твоєю короною»*.

Терновий вінець, який сплели і наділи на голову Христу воїни [Пілата], був частиною задуманого ними знуцання. Перед Понтієм Пілатом Ісус свідчив про Своє Божественне Царство. Солдати піддали осміянню Його свідоцтво. Вони одягнули Його у багряницю. Потім тростиною вони почали бити по вінцю, покладеному на Його голову, прагнучи заподіяти не лише фізичні, але також душевні і духовні страждання.

Тернові шпильки були схожі на цвяхи. Це нагадує про хрест, до якого були потім приковані ноги і руки Христа. Після воскресіння з мертвих, Ісус явився учням і показав вірчі грамоти Хомі, запропонувавши йому вкласти палець в рану від цвяха на Його руці. Про Месію передбачено в Псалмі 21: *«Бо пси оточили мене... обліг мене натовп злочинців, прокололи вони мої руки та ноги мої... Псалми (21:17)»*

У християнській символіці традиційно зображається тільки три цвяхи — це ще один символ Трійці. За переказами, одним цвяхом до хреста були прибиті обидві ноги Ісуса. У будь-якому випадку саме за допомогою *«хреста, цвяхів, терня, пронизуючого списа і Своєї ганьби» Христос врятував нас. Наші гріхи знищені, тому що Бог «прикував [їх] до хреста» (Кол. 2:14).*

Троянда

Різдвяна Троянда є символом Різдва Христова не лише тому що вона гармонійно поєднується із зображенням Христа як Пагінця. (Зах. 3:8): *«Ось Я, привожу раба Мого, Пагінця»;* Ісайя (11:1): *«І вийде Пагінчик від кореня Єсеевого»*, але також і завдяки заяві з *Книги Пісні Піснею Соломона (2:1): «Я Саронська троянда, я долинна лілея!»*, яку біблійські дослідники іноді зв'язують з пришествям Месії.

Фенікс

Фенікс — чарівний птах, чий образ прийшов з древніх єгипетських міфів. Згідно з легендою, переказаною Геродотом, він вмирає раз на п'ятсот років, спалюючи себе на жертвовному вогні, і кожен раз знову відроджується з попелу. Для християн цей міф символізував воскресіння Ісуса Христа. Ранньохристиянський письменник Лактанцій, що жив при імператорі Діоклетіані (III ст.), Написав поему «Птах Фенікс», в якій порівнював цю птицю з Ісусом Христом, що витерпів розп'яття і смерть, і воскрес із мертвих.

Фенікс — символ вічного життя, воскресіння; це символ Христа: *«Творець усього воскресить тих, котрі в сподіванні благої віри свято служили Йому, коли Він і за допомогою птаха відкриває нам велике обітчування Своє...»* (Кор. Глава XXVI).

Хліб і вино

Таїнство Святого Причастя було встановлене Господом на Таємній вечері: *«Ісус узяв хліб і, благословивши, переламав, і, роздаючи ученикам, сказав: прийміть, споживайте; це є Тіло Моє. І, взявши чашу та подякувавши, подав їм і сказав: пийте з неї всі, бо це є Кров Моя Нового Завіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів»* (Мф. 26: 26–28).

Через прийняття хліба і вина, містично освячених Святим Духом, через Христа, Який Сам є *«хліб життя»* (Іван. 6: 35), — ми досягаємо справжнього причастя Богу: *«Я — хліб живий, який зійшов з небес; хто їсть цей хліб, житиме вічно; хліб же, який Я дам, є Плоть Моя, яку Я віддам за життя світу»* (Іван. 6: 51).

«Якщо не будете споживати Плоті Сина Чоловічого і пити Його Крові, то не будете мати життя в собі» (Іван. 6: 53).

«Хто їсть Мою Плоть і п'є Мою Кров, в Мені перебуває, і Я в ньому» (Іван. 6: 56) — цими словами Господь зазначив абсолютну необхідність для всіх християн участі в Таїнстві Святого Причастя.

Хрест

Хрест – символ віри, сили і влади Христової та символ Страждань Христових, і не тільки символ, а знаряддя, через яке Господь нас врятував. Святий Юстин Філософ наголосив: «Хрест, як передбачив пророк, є найбільший символ сили і влади Христової» (Апологія, § 55).

Згідно з Біблією, *«праведний житиме вірою»*, а віра – *«підстава сподіваного, доказ небаченого»* [Євр. 11:1]. Цим сподіванням є безсмертя і воскресіння, віра та надія в які йде з глибини віків. Християни впевнені: *«коли Дух того, хто воскресив Ісуса з мертвих, мешкає в нас, то той, хто воскресив Христа з мертвих, оживить і наші смертні тіла Духом своїм, що живе у нас»* (Рим.8,11).

Християни шанують Хрест як символ слави, посилаючись на вказівку Св. Павла, що ми повинні хвалитися *тільки «хрестом Господа нашого Ісуса Христа»* (Гал.6:14).

«... Як Мойсей підніс змія в пустині, так мусить піднесений бути й Син Людський, щоб кожен, хто вірує в Нього, мав вічне життя. (Йоан 3:14–15).»

Хрест ботонні

Хрест ботонні – хрест з листочками конюшини на раменах. Листочки конюшини, зображені на раменах хреста, символізують Трійцю. Такий хрест висловлює ту ж ідею.

Хрест кроселет

Ісус, знаючи, що Сам понесе свій хрест на Голгофу, говорив учням:

«Хто не бере хреста свого і не йде за Мною, той недостойний Мене» (Мф. 10,38).

Чотири маленькі хрестики на раменах хреста символізують чотири Євангелія. Такий хрест має назву **Хрест кроселет**. Він символізує воскресіння Христа.

Хрест Сварга

Хрест, що обертається, — Сварга, Свастика — символізує розвиток Всесвіту. При цьому обертання хреста за годинниковою стрілкою символізує рух вгору, сходження (наприклад, схід Сонця), рух від матеріального до духовного — еволюцію, а обертання проти годинникової стрілки — рух униз, захід, рух від духовного до матеріального — інволюцію.

Сваргою (Свастикою) зображується не тільки рух Всесвіту, а й сонячний рух у релігійній традиції аріїв. При цьому Сонце, що сходить, зображується прямою (правосторонньою) сваргою, а Сонце, що заходить — оберненою (лівосторонньою). Таку сваргу можна сьогодні побачити на вівтарі Софії Київської.

Хрест страждань

Хрест страждань зображується загостреним. Знаючи, що Він Сам понесе свій хрест на Голгофу Ісус заповідав учням брати свої хрести і йти за Ним: *«І прикликавши народ разом із своїми учнями, сказав їм: «Коли хтось хоче йти за мною, хай зречеться себе самого, візьме на себе хрест свій і йде слідом за мною (Марка, 8:34).»*

Хрести багатьох Його учнів були схожі на цей хрест страждань з гострими краями.

Хрест якірний

Зображення якірного хреста що зустрічається в малюнках ранніх християни на стінах катакомб. Іноді цей хрест зображувався з дельфіном або двома рибами, що звисають з поперечини. У християнському символізмі якір взагалі є знаком безпеки, стійкості і надії. Якірний хрест – комбінація з двох символів, хреста і півмісяця – символ народження Христа з тіла Марії, чиєю емблемою є півмісяць.

Чаша і хрест

Один з символів Христової любові – поєднання чаші і хреста. Чаша, або кубок, в даному випадку вказує не на чашу Святого Причастя, а на великі страждання, які зазнав Ісус, називаючи їх "чашею".

Коли через свою матір Іаков і Іоанн просили собі місця в Царстві Христовому, Господь запитав у них: чи *«Можете пити чашу, яку Я питиму?»* (Матф. 20:22).

Він запитував це, маючи на увазі Свої майбутні страждання.

Про наповненою гіркотою, стражданнями і смертю чаші яку повинен був випити Ісус, було сказано Ним у молитві в Гефсиманском Саду: *«Отче! о, якби Ти благоволив пронести чашу цю повз Мене! втім не Моя воля, але Твоя та буде»*. (Лука 22:42)

Якір

Якір – образ надії. Як якір є опорою корабля в морі, так і надія виступає опорою душі.

Надія допомагає позитивно мислити, діяти, перемагати. Надія *«... неначе якір душі, безпечний та міцний, що входить аж до середини за завісу ...»* (Євр.6:19-20). Як якір, зачепившись за підводну скелю, рятує корабель, так і надія не обмане, бо проходить у «пресвяте», у небо, закріплюється об незрушну скелю в Бозі. *«Надією бо ми спаслися...»* (Рим. 8:24-25).

Св. апостол Павло говорить про Бога: *"В Нім немов маємо якір душі, безпечний і міцний" Евр.:18).*

КОМПОЗИЦІЇ ЗІ ХРИСТИЯНСЬКИХ СИМВОЛІВ

Зображення жертвовного Агнця

У християнському мистецтві існує, різні способи зображення Агнця:

1. Агнець лежить на Книзі з сімома печатками.

2. Агнець йде або стоїть, тримаючи прапор перемоги.

3. У третьому випадку Агнець зображується пораненим. З пробитих грудей у чашу ллється кров. Йосип з Аримафеї зібрав у чашу кров Христа і прийняв тіло Господа в гробницю, що належала йому.

Книга зі сьома печатками зберігає в собі інформацію, що відома лише Богу до тих пір, як знайдеться Агнець, достойний відкрити книгу і побачити її вміст. Божественний Суддя Христос має владу відкривати те що Господь замислив для світу: *"Гідний Агнець закланий прийняти силу і багатство, і премудрість і фортецю, і честь і славу і благословення"* (Одкровення 5:12).

Агнець поранений означає: *«... знайте, що не тлінним золотом чи сріблом ви були вибавлені від вашого життя суєтного, яке ви прийняли від батьків ваших, а дорогоцінною кров'ю Христа...»* (Перше Послання Ап. Петра 1:18,19).

Чаша вважається або чашею з кров'ю розіпнутого Ісуса Христа, або чашею для причащення, якою користувалися Христос з апостолами під час Таємної вечері, або символічним зображенням страждань, які зазнав Ісус, називаючи їх "чашею":

«Не знаєте, чого просите. Чи ж можете ви пити чашу, що Я її питиму... ?» (Матв. 20:22)

«Отче, як волієш, прinesi мимо Мене цю чашу! Та проте не Моя, а Твоя нехай станеться воля!...» (Лука 22:42)

На вишивці № 3 зображено чашу з кров'ю розіпнутого Ісуса Христа.

Агнець тримає прапор перемоги, прикріплений до жезла:

Прапор перемоги, тріумфу – білий прапор з червоним латинським хрестом з'явився у 312 році. Перед битвою з набагато перевершуючим військом імператора Максенція, імператорові Костянтину Великому і його свиті явився на небі хрест з написом "Цим прапором переможеш". Костянтин велів зображувати хрести на прапорах і щитах воїнів, і розбив супротивника.

Прапор Костянтина Великого є також символом воскресіння Христового, символом перемоги над смертю.

Цей образ з'явився в середині XII століття (Хильдесхейм, кафедральний собор). Христос робить рішучий крок, переступаючи через передній край саркофага; він тримає хрест з укріпленням на нім стягом; з того часу прапор – знак його перемоги над смертю – стає характерною особливістю усіх подальших зображень Воскресіння Христа.

Корона і берло (жезл) є символами влади. По воскресінні Христос вознісся на Небо і посів праворуч Отця, отримавши владу над Небом і землею – над Ангелами, Святими та ворогами Своєї Церкви. (1. Кор. 15:24)

У місцях зборів древніх християн можна бачити різні символи, що вказують на вознесіння Христа, Іноді – це чотирилисник. Він вказує на веління Христа проповідувати Євангеліє по усьому миру (дослівно: «в усіх чотирьох кінцях світу»):

«Ви приймете силу Святого Духа, що на вас зійде, і будете моїми свідками в Єрусалимі, у всій Юдеї та Самарії й аж до краю землі. І сказавши це, знявся угору, і хмара його взяла з-перед очей їхніх». (Дії 1: 8-9).

«Господь же Ісус, промовивши до них так, вознісся на небо й возсів праворуч Бога» (Мк. 16,19).

«Бог Його вивищів і дав Йому ім'я, що понад усяке ім'я, щоб перед іменем Ісуса всяке коліно приклонялося на небі, на землі й під землею, і щоб усякий язик визнав, що Ісус Христос є Господь на славу Бога Отця» (Флп. 2:9-11).

«Сходить зірка від Іакова і повстає жезл від Ізраїлю». (Чис. 24:17)

Тому, ймовірно, найбільш вдалим символами Вознесіння є Корона і Жезл. Вони вказують на царське служіння Христа, до якого Він повернувся після Свого Вознесіння на Небеса.

Берло у формі хреста – нагадує про важкі страждання, які передували перемозі, та одночасно нагадує заповіт Христа проповідувати Євангеліє по всьому світу.

Чотири маленькі хрестики на раменах хреста символізують чотири Євангелія.

Німб – умовне позначення саява навколо голови в зображенні Христа, Богоматері, святих й т. ін., що символізує їх святість. Круглий німб з вписаним в нього хрестом (хрещатий німб) присвоюється тільки історичним і символічним зображенням Христа.

Поклоніння волхвів

У Святому Письмі розповідається як вітали народження Месії волхви: *«І ось зоря, що на сході вони (мудреці зі Сходу, волхви) її бачили, ішла перед ними, аж прийшла й стала зверху, де Дитятко було. А побачивши зорю, вони надзвичайно зраділи. І, ввійшовши до дому, знайшли там Дитятко з Марією, Його Матір'ю. І вони впали ницьма, і вклонились Йому. І, відчинивши скарбниці свої, піднесли Йому свої дари: золото, ладан та миро...»* (Матв., 2: 9–11).

Як у іудейській, так і у римській традиції, побачити колінопреклонінного чи простертого на землі вважалось недостойним. Хоча для персіян це було знаком великої поваги, яку часто демонстрували відносно царя.

Однак, колінопреклоніння та поклоніння (у положенні простертого на землі) були прийняті ранньою Церквою і до цих днів залишились важливим елементом християнського богослужіння особливо під час Великого посту на Сході, але дуже рідко практикують на Заході.

Висунуто дві теорії щодо значення та символізму трьох дарів — золота, ладана та миро:

1. То були звичайні подарунки царю — миро звичайно використовувалось як олія для помазання, ладан як ароматична речовина, а золото як цінність.

2. Дари були пророчими — золото як символ царства на землі, ладан як символ богослужіння та миро, and myrrh (бальзамуюча олія) як символ смерті.

Іноді дають загальніші значення дарів: золото — символ чеснот, ладан — символ молитви та миро — символ страждання.

Іоанн Хреститель вважав, що ці дари були достойні не лише царя, а й Бога, що контрастувало з юдейською традицією дарувати царям овець та телят. Це доводило, що волхви поклонялись Ісусу як Богу.

Символ народження Ісуса Христа з тіла Марії

Комбінація з двох символів, хреста і півмісяця є символом народження Христа з тіла Марії, чиєю емблемою є півмісяць. Богородиця – *«дружина, убрана в сонце, а під ногами її місяць, а на її голові вінок із дванадцяти зір»* (Об'явл. XII, 1). Див. також статтю «Хрест».

Символ Віри, Надії, Любові

У християнському віровченні Віра, Надія та Любов є необхідними почуттями та чеснотами кожного християнина. Візуальним символом Віри, Надії, Любові є композиція, що складається із хреста, якоря і серця.

Згідно з Біблією, *«праведний житиме вірою»*, а віра – *«підстава сподіваного, доказ небаченого»* [Євр. 11:1]. Цим сподіванням є безсмертя і воскресіння, віра та надія в які йде з глибини віків. Християни впевнені: *«коли Дух того, хто воскресив Ісуса з мертвих, мешкає в нас, то той, хто воскресив Христа з мертвих, оживить і наші смертні тіла Духом своїм, що живе у нас»* (Рим.8,11).

Надія допомагає позитивно мислити, діяти, перемагати. Надія *«... неначе якір душі, безпечний та міцний, що входить аж до середини за завісу ...»* (Євр.6:19-20). Як якір, зачепившись за підводну скелю, рятує корабель, так і надія не обмане, бо проходить у «пресвяте», у небо, закріплюється об незрушну скелю в Бозі. *«Надією бо ми спаслися...»* (Рим. 8:24-25).

Отже, якір є християнським символом Надії.

В біблійних книгах і посланнях йде мова про любов до Бога, до ближнього, про необхідність співчуття, милосердя, жертвності та про божественну любов до людей, сфокусовану в діяннях та стражданнях Ісуса Христа. *«Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом, і свого ближнього, як самого себе»* говориться в Євангелії від Луки (Лк., 10:27). *«Любов над усе! Любов довго терпить, любов милосердствує, не заздрить, не величається, не надимається, ніколи любов не перестає!»* (1 Кор., 13:4). Така Любов неможлива без Віри в Бога та Надії на нього.

Символічно Любов завжди пов'язують із серцем. Отже, зображення серця вважається символом Любові. (Мал. 2, 3).

Символ Духовного меча

Композиція із щита, меча і хрест (або Біблія) є символом Духовного меча.

25 січня – день, коли християнська церква святкує звернення Св. Павла. Звернення фарисея Савла було дуже важливою подією, бо той, хто вживав справжні мечі, *«дихаючи погрозою та вбивством на учнів Господніх»* (Дії 9:1) і який *«мав владу в'язати усіх, що закликають ім'я Його»* (Дії 9:14) – був покликаний Самим Христом до духовного меча Євангелія, щоб прославляти Його ім'я *«перед народами і царями і синами Ізраїлю»* (Дії 9: 15).

З цієї миті Св. Павло старанно працював для Господа, відмовляючись від усіх життєвих благ заради поширення Євангелія не фізичною силою, але силою Духу. Тому символ цього Апостола – щит і меч, на яких лежить розкрита Біблія з написом: "Spiritus Gladius". Цей латинський вираз перекладається: "Меч духовний".

Св. Павло сам пояснює нам цей символ в Посланні до Єфесян (6:17) : *«Візьміть і шолома спасіння, і меча духовного, який є Слово Боже»*.

У Посланні до Євреїв (4:12) сказано: *«Бо Боже Слово живе та діяльне, гостріше від усякого меча обосічного, проходить воно аж до поділу душі й духа, суглобів та мозків, і спосібне судити думки та наміри серця»*.

Духовний меч символізує звернення грішників до рятівної віри в Ісуса Христа.

Християни впевнені: *«коли Дух того, хто воскресив Ісуса з мертвих, мешкає в нас, то той, хто воскресив Христа з мертвих, оживить і наші смертні тіла Духом своїм, що живе у нас»* (Рим.8,11).

ЗНАЧЕННЯ СВЯЩЕННИХ МОНОГРАМ

Монограма (грец. *μόνος* — один, *ῥαμμα* — літера) — максимально стисла позначка перших літер імені та прізвища особи, іноді одного імені.

Монограма ΑΩ

Дещо пізніше по обидва боки монограм починають розміщувати перші літери грецьких слів Альфа і Омега «Α» і «Ω». Це перша і остання букви грецького алфавіту, що відсилають нас до символічних образів Одкровення Св. Іоанна Богослова:

«Я є Альфа і Омега, початок і кінець, Перший і Останній» (Одкр. 22: 13)

«Я Альфа й Омега, Той, Хто є, і Хто був, і Хто має прийти, Вседержитель!» (Одкр. 1:8)

«... учора і сьогодні і в повіки Той же» (Євр.13 :8).

Перший приклад Α і ω по боках монограми зустрічається у 355 році. Перший із цих написів знайдений у Франції" [2, 42].

ΑΩ — монограма фрази «Альфа і Омега» говорить про вічність Ісуса Христа. **ΑΩ** — Син Божий від початку до кінця, від вічності до вічності.

Корона вказує на царське служіння Христа, а **якір** — спасіння. **Якір** має ще значення: *«З цим хрестом переможеш»*.

Монограма IHS

Монограма **IHS**, що прикрашає ризи, одяг, знамена, складається з перших трьох літер слова ΙΗΣΟΥΣ, або Ἰησοῦς — тобто Ісус.

Іноді до IHS приєднують інші християнські символи. Але при їх відсутності IHS є просто символом Ісуса Христа.

Це ім'я свідчить про спасіння людей. Господь сказав Йосипу уві сні *«... ти даси Йому ім'я Ісус, бо він спасе народ свій від гріхів їхніх»* (Мат. 1:21). Тому монограму IHS іноді вважають аббревіатурою вислову *«Jesus Hominum Salvator»* — «Ісус - спаситель людей»

У випадку, коли мова йде про те, що Ісус Христос є Бог, до монограми IHS додають Корону. *«Бог його вивищив і дав йому ім'я, що понад усяке ім'я, щоб перед іменем Ісуса всяке коліно приклонялося на небі, на землі й під землею, і щоб усякий язик визнав, що Ісус Христос є Господь на славу Бога Отця»* (Флп. 2:9-11).

Якщо до IHS додають зображення хреста, то цей символ означає або *«In Hoc Signo»* — *«З цим хрестом переможеш»*, або *«In Hoc Salus»* — *«В цьому хресті — спасіння»*.

Монограми INRI, INCI, INBI

Ця аббревіатура зображується на титлі розп'яття, над зображенням Ісуса Христа і є загальновідомим символом страждань.

Згідно з Новим Заповітом на Хресті, на якому розп'яли Христа Понтієм Пилатом була написана фраза: *«... Ісус Назарянин, Цар Юдейський»*. (Ів. 19:19-20)

Напис був виконаний трьома мовами: давньоєврейською (мова місцевого населення), грецькою (інтернаціональна мова спілкування в той час) і латиною (мова римлян; Палестина була тоді римською провінцією, намісник — Понтій Пилат). Тому в християнській символіці іноді монограма наводиться на трьох мовах: **INRI** (лат.), або **INCI** (древн. євр.), або **INBI** (грец.).

Можна припустити, що Пилат, вивішуючи цей напис бажав посміятися над іудейськими вождами. Принаймні, ті негайно запротестували проти напису: *«Ісус Назорей Цар Іудейський»*, вимагаючи, щоб Пилат змінив її на: *«Ця людина сказала, що він Цар Іудейський»*. Але Пилат відповів: *«Що я написав, написав!»* (Івана (19:22)

Монограма Ἰχθύς

Ихтис (Ἰχθύς) в перекладі з грецького означає риба – це найдревніший християнський символ. Перші християни побачили, що в грецьких буквах цього слова зашифрована монограма імені Христа (Ісус Христос, Божий Син, Спаситель):

Ἰ	Ἰνσοῦς	=	Ісус
Χ	Χριστός	=	Христос
Θ	Θεοῦ	=	Бог
Υ	Υἱός	=	Син
Σ	Σωτής	=	Спаситель

Значення монограми дало поштовх до виникнення одного із перших символічних зображень – риби, яка стала образом як самого Христа, так і образом християн.

Проведення символічних аналогій між віруючими християнами та рибами ґрунтується на тому, що риби лише у воді мають життя, а християни – через водохрещення отримують життя вічне.

Коли зображення риби розташовується над словами, воно символізує самого Христа, якщо ми бачимо це зображення, наприклад, під іменами померлих на саркофагах – воно символізує віруючих-християн, що знайшли тут свій останній притулок.

Символічне зображення риби використовується у двох контекстах: як символ таїнства Хрещення і як символ таїнства Причастя.

У першому випадку використовується зображення дельфінів.

До другого із таїнств – Причастя – відносяться зображення риб із хлібом. Мова йде про трапези, описані в Євангелії:

1. Насичення народу в пустелі хлібами і рибами:

«І Він узяв п'ять хлібів та дві риби, споглянув на небо, поблагословив, і поламав ті хліби, і дав учням, щоб клали перед ними, і дві риби на всіх поділив. І всі їли й наїлися! А з кусків позосталих та з риб назбирали дванадцять повних кошів. А тих, хто хліб споживав, було тисяч із п'ять чоловіка!» (Мк. 6: 41–44),

«І мали вони трохи рибок; і Він їх поблагословив, і роздати звелів також їх. І всі їли й наїлися, а з позосталих кусків сім кошів назбирали... А їдців було тисяч з чотири!» (Мк. 8: 1–9);

2. Трапеза Христа і апостолів на Тивериадському озері після його Воскресіння: *«А коли вони вийшли на землю, то бачать розложений жар, а на нім рибу й хліб. Ісус каже до них: Принесіть тієї риби, що оце ви вловили! Пішов Симон Петро та й на землю витягнув невода, повного риби великої, сто п'ятдесят три. І хоч стільки було її, не продерся проте невід. Ісус каже до учнів: Ідіть, снідайте! А з учнів ніхто не наважився спитати Його: Хто Ти такий? Бо знали вони, що Господь то... Тож підходить Ісус, бере хліб і дає їм, так само ж і рибу.* (Ів. 21: 9–13).

Новий Заповіт також зв'язує символіку риби з проповіддю учнів Христа, з яких деякі були рибалками. Ісус Христос називає своїх учнів "ловцями людей":

«І Він каже до них: Ідіть за Мною, Я зроблю вас ловцями людей!» (Мф. 4: 19), (Мк. 1: 17), а Царство Небесне уподібнює "неводу, закиненому в морі і що захопив риб всякого роду": (Мф. 13:47).

Монограма ΧΡ

Хрізма (crista грецьк. – помазання, миропомазання) – одна із перших монограм Христа, що складається із перших літер Його імені, написаного давньогрецькою мовою – Χ. Ρ. (від ΧΡΙΣΤΟΣ), злитих воедино. Хрізма – знак Помазанника Божого.

Монограма ΧΡ нагадує людям про значення Христа в повсякденному житті: *«І сказав Він мені: Сталося! Я Альфа й Омега, Початок і Кінець. Хто прагне, тому дармо Я дам від джерела живої води.»* (Об'яв. 21:6):

«І живу вже не я, а Христос проживає в мені. А що я живу в тілі тепер, живу вірою в Божого Сина, що мене полюбив, і видав за мене Самого Себе.» (Гал. 2:20)

Хрізма ще має значення: *«З цим хрестом переможеш».*

У різних формах монограма ХР зустрічається в катакомбах і гробницях, де перші християни ховалися від язичників. Археологи знаходять цей знак на монетах, світильниках, глиняних черепках, надгробках. Іноді ХР зображують разом з іншими християнськими символами.

СИМВОЛІКА КОЛЬОРІВ У ХРИСТІЯНСТВІ

Білий — символ невинності, чистоти й радості. Він несе в собі всю гамму веселкових кольорів, на які розпадається, коли зустрічається з чистими краплями небесної води. У його небесно-світлій чистоті — гармонія всіх кольорів, як в Богові — гармонія цілого світу. Тож білий колір — символ створеного Богом світу, в якому — розмаїття явищ, як розмаїття кольорів — у кольорі білому. В білих кольорах служиться Служба Божа на Різдво Христове, Вознесіння і Переображення Господнє, а також на Благовіщення і ранкова Служба на Великдень та обряд хрещення.

Червоний — символ крові й вогню, бо це — гарячий колір. У ньому — всі сторони життя: з однієї — повнота життя, свобода та енергія; з іншої — ворожнеча, помста й агресивність. З однієї сторони — це символ любові, а з іншої — символ страждань. Червоний колір — символ Божої любові до людей, до людського роду, бо Син Божий заради спасіння людства пролив свою святу кров, а після нього — інші мученики за віру Христову. В ризах червоного кольору правлять священики Службу Божу на Великдень і на честь святих великомучеників.

Оранжевий — символ слави, величі та гідності. В ризах такого кольору священики правлять Службу Божу в усі недільні дні, що приурочені Господові.

Жовтий — символ тепла, радощів і поваги. Це — колір золота і стиглого колоса, через які він уособлює Сонячне світло. Він — колір Божественної величі та слави, тому в жовтих або золотих ризах правлять Службу Божу не тільки по неділях, але й в дні, приурочені пророкам, апостолам і великим святим.

Зеленим кольором, як поєднанням жовтого і голубого, стверджується, що людська вірність і відданість Богу (жовтий колір) підносить людину до Небес (голубий колір), що приносить в її душу спокій (зелений колір), а тому виступає кольором надії на злагоду, мир і спокій. Через це саме в зелених ризах правлять Службу священики на честь праведників, котрі здійснили подвиги в ім'я Господа, віри і церкви, а також на Вербну Неділю і на Трійцю.

Голубий — близький за духом синьому кольору, символізує благородство, ніжність і вірність. Він — символ Божественних Небес, куди возносяться праведники Христової віри, і — найперша серед них — Пресвята Богородиця, яка носила в своєму непорочному лоні Небожителя — Ісуса Христа. В ризах голубого кольору правлять священики Божу Службу, приурочену Пречистій Діві Марії — Матері Божій.

Синій — символ вірності, довір'я і безконечності, чим зближується з Божественною Істиною, яка вічна і непорушна. Як і голубий, він символізує Святі Небеса, людську праведність і чисту духовну відданість людини своєму Творцю і Судді, Владиці Небес і Світу.

Фіолетовий — поєднує в собі два протилежних кольори — гарячий червоний і холодний синій. Червоний — символ Христової крові й Воскресіння; синій — символ Небес. В загальному: пролита на розп'ятті червона кров відкриває шлях до праведних Небес. Саме тому Службу Божу, приурочену Хресту Господньому, правлять священики у фіолетових ризах.

Чорний — символ темряви, зла і смерті. Взагалі, всіх злих сил, процесів гниття і затемнення.

ДЖЕРЕЛА

1. Етимологічний словник української мови. Том 3. – Київ. «Наукова думка». 1989 – с. 501.
2. Газета «SOS». -Санкт-Петербург. № 8 (11) 1999 – с. 18
3. Тамила Решетникова. Космическая миссия человека. – Київ. Издательско-полиграфический центр «Знание». 1994 - 30 с.
4. Л. Літровник Журнал «Соціоніка, ментологія і психологія особистості» (№5, 2003, с. 79-81)
5. М. Грицай – «Давньоукраїнська відична наука про оздоровлення душі, тіла, Природи» – матеріали науково-практичної конф. «Буття українців» 2005 р.
6. Теодор Швенк. Чувствующий хаос. – Москва. «Новый центр». 2003. - 215 с.
7. В. В. Волков. Медицина бессмертия и 280 лет земной жизни. – Санкт-Петербург. «Сфинкс СПб Валери СПД». 2002 - 288 с.
8. О. Віженко. Україна кохання. – Київ. «Дєркул». 2005 с.140
9. Рудольф Ф. Норден. «Символи і їх значення». 2000
10. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту [переклад проф. Івана Огієнка]. – К.: Українське Біблійне Товариство, 2002. – 1375 с.

Огнєва Людмила

Зрине Слово

Комп'ютерне верстання,
художнє оформлення
Людмила Огнєва

Коректор
Світлана Кравченко

Підп. до друку 2020. Формат
Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. Зам. №. .
Наклад 10 прим.

ВД «Освіта України»
ФО-П Маслаков Руслан Олексійович
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4726 від 29.05.2014 р.
Тел. (095) 699-25-20, (098) 366-48-27.
E-mail: osvita2005@mail.ru, www.rambook.ru

Виготовлювач: ФО-П Поліщук О.В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №2142 від 31.03.2005
07400, м. Бровари, вул. Незалежності, 2, кв. 148
тел. (044) 592-13-49

ХРИСТИЯНСЬКІ СИМВОЛИ

Наше повсякденне життя наповнене символами. На грошових банкнотах України всіх номіналів бачимо зображення тризуба, а на купюрі 500 грн. – ще й «Всевидяче Око». уздовж автострад розташовано знаки дорожнього руху, які допомагають безпечно вести машину. Велике значення має не лише форма, але і колір дорожніх знаків. Вони відповідають своєму призначенню, – бути зрозумілими з першого погляду.

Ми розглянемо християнські символи, які сьогодні застосовуються.

У перші три століття свого існування християни були жорстоко переслідувані владою Римської імперії, і тому не мали можливості ні будувати храмів, ні навіть збиратися відкрито, тому використовували для своїх богослужінь і зборів катакомби, на стінах яких збереглося безліч графічних символів: хрест, риба, трикутник у колі, пастух, голуб, корабель і так далі. Вони мають древнє походження і передають у символічній формі основні поняття християнської віри, пояснення яких вимагає багато слів. Досвідчена людина розуміє їх значення з першого погляду.

У Стародавній Греції був такий звичай: друзі, розлучаючись на довгі роки, розламували навпіл якийсь предмет – навощену табличку з написом, глиняну статуетку, лампадку і таке інше, і кожен отримував свою половинку. Зустрівшись після довгої розлуки, вони або їхні нащадки впізнавали один одного, склавши дві половинки колись цілої речі. Так само діяв і християнський символ: зовнішнє зображення було лише половиною того прихованого, потаємного сенсу, який був зрозумілий лише віруючим. Нерідко перші християни впізнавали один одного саме по цих таємних знаках.

У цій книзі представлено 70 вишитих творів з використанням християнських символів. Джерелом їх стали знайдені в Україні вишиті речі та збірки орнаментів, виданих у різних країнах християнського світу.

Ці твори роблять зримим те, що чують вуха – Слово.